

Raport narativ final

Data prezentării: 17.07.2023

I. Date despre proiect și organizația implementatoare

Titlul proiectului: Îngrijiri paliative sustenabile și reziliente la nivel național

Nr. contractului de grant și data semnării: G15093 din 16.12.2020
Total buget aprobat (*inclusiv toate modificările*): \$49,999.00
Total buget valorificat (*conform raportului financiar final*): \$49,999.00
Perioada de implementare a proiectului: 16.12.2020 - 30.06.2023

Denumirea organizației care implementează proiectul: Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Adresa organizației: municipiul Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 165, MD-2004

Directorul/directoarea organizației: Emil Ceban

Date de contact (tel., e-mail): +373 69129766, rector@usmf.md

Directorul/directoarea de proiect: Evelina Gherghelegiu

Date de contact (tel., e-mail): +373 78278672, evelina.gherghelegiu@usmf.md

Membrii echipei de implementare/Asistenți/formatori/etc.:

- Lilia Tricolici, asistent de proiect;
- Oxana Opalcu, manager financiar;
- Stela Adauji, conf. univ., expert;
- Virginia Salaru, conf. univ., expert;
- Andrei Bradu, conf. univ., expert;
- Galina Buta, conf. univ., expert;
- Ghenadie Curocichin, prof. univ., expert;
- Mihail Gavriiliuc, prof. univ., expert;
- Jana Chihai, conf. univ., expert;
- Oxana Grosu, conf. univ., expert;
- Rodica Ignat, expert;
- Natalia Carafizi, expert;
- Vadim Pogonet, expert;
- Angela Anisei, expert.

Beneficiarii proiectului

Grupuri țintă: pacienți cu boli incurabile care necesită servicii specializate de îngrijiri paliative.

Beneficiarii direcți: pacienți din Republica Moldova care necesită servicii de îngrijiri paliative; studenți, medici rezidenți, studenți doctoranzi, medici specialiști, asistenți medicali, personal care asigură servicii conexe actului medical și personal de suport (kinetoterapeuți, maseuri, psihoterapeuți etc.).

Beneficiarii indirecti: societatea Republicii Moldova.

Scopul și obiectivele proiectului

Scopul proiectului: constituie dezvoltarea Centrului Universitar de Îngrijiri Paliative (CUP) pentru asigurarea integrată a acestor servicii persoanelor suferinde de boli cronice progresive sau incurabile în Republica Moldova precum și instruirea cadrelor medicale la cele mai înalte standarde.

Obiectivul general al proiectului îl constituie crearea, dezvoltarea și implementarea unui sistem unitar, fluent și durabil de prestare a serviciilor de paliatie în combinație cu formarea abilităților și a competențelor practice legate de îngrijirile paliative.

Obiective specifice:

Obiectiv 1: Creșterea gradului de conștientizare și responsabilizare a tuturor actorilor din societate, autorităților publice, administrației publice, asociațiilor și societăți comerciale precum și a altor instituții în vederea identificării soluțiilor optime pentru a răspunde la nevoile actuale ale persoanelor suferinde de boli cronice progresive sau incurabile și cele cu grad ridicat de dependență (acțiuni de sensibilizare, informare și advocacy).

Obiectiv 2: Inițierea și promovarea campaniei de colectare de fonduri pentru dezvoltarea serviciilor paliative integrate (CUP) în rândul tuturor actorilor din societate, autorităților publice, administrației publice, asociațiilor și societăților comerciale precum și a altor instituții.

Obiectiv 3: Construirea imaginii unui centru universitar de îngrijiri paliative (CUP) de prestigiu, reprezentativ pentru Republica Moldova.

II. Sumarul implementării proiectului

A. Sumarul implementării proiectului

Descrieți succint modul în care a fost implementat proiectul, progresul atins în realizarea obiectivelor propuse, a etapelor parcurse și a activităților încheiate în perioada de derulare a proiectului, conform planului de activități din cererea de finanțare. Este important ca informația să nu se repete cu cea din rapoartele intermediare.

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova a debutat implementarea obiectivelor inițiale, propuse în cadrul proiectului de dezvoltare **“Îngrijiri paliative sustenabile și reziliente la nivel național”**, dezvoltat în parteneriat cu *Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină, A.O. Principii sănătoase și Idis Viitorul*. Astfel, în perioada **decembrie 2020 - iunie 2023**, pentru a îmbunătăți calitatea actului medical și a îngrijirilor paliative gratuite în Republica Moldova, Universitatea și-a propus să creeze Centrul Universitar de Îngrijiri Paliative, instituție ce rămâne a fi o necesitate stringentă a serviciilor de îngrijiri paliative destinate pacienților umbriți de durerea diagnosticului necruțător. În anul 2021, membrii echipei de implementare a proiectului (*O. Cernelev, L. Tricolici, O. Opalcu*) și grupa de experți (*T. Novac, A. Bradu, T. Turcanu*) au dezvoltat, aprobat și implementat **NOTA ANALITICĂ de analiză a situației serviciilor paliative în Republica Moldova**, care, ulterior, a fost tradusă în limba engleză (*L. Talpa*). Nota analitică a fost prezentată pentru aprobare și validare Ministerului Sănătății a Republicii Moldova. Expertul *D. Nichiforeac* a fost responsabilă de dezvoltarea campaniei de promovare a Serviciilor paliative, designerul expert *A. Ichim* a elaborat pliantul informativ, iar expertul *G. Buruiană* a venit cu inițiativa ca Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină să promoveze în rândul populației necesitatea susținerii acestui proiect ambițios. În prima jumătate a anului 2022, membrii echipei de implementare a proiectului au continuat să sensibilizeze atât populația, prin semnarea Petiției on-line, de susținere a creării Centrului, cât și autoritățile naționale, prin identificarea unui teren unde ar putea fi construit edificiul Centrului de îngrijiri paliative, cu scopul de a îmbunătăți calitatea vieții, confortul și rezistența pacienților grav bolnavi, precum și a familiilor lor.

Întru-un interviu realizat de echipa în comunicare a USMF „Nicolae Testemițanu”, expertul Andrei Bradu a argumentat necesitatea creării Centrului Universitar de Îngrijiri Paliative.

– *În primul rând, universitatea noastră nu dispune de un astfel de centru, iar instruirea studenților pe segmentul paliatiei este insuficientă. În acest sens, este absolut necesar ca USMF „Nicolae Testemițanu” să dețină o subdiviziune ce ar reprezenta:*

- *o catedră sau o bază clinică în cadrul căreia să putem desfășura activitatea didactică, metodică și de cercetare științifică în domeniul îngrijirilor paliative;*

- *o unitate cu paturi pentru a putea demonstra beneficiarilor de studii cum se acordă serviciile de îngrijiri paliative și ce presupune această activitate de facto;*

- *un model de servicii integrate de îngrijiri paliative, deoarece paliatia înseamnă nu doar o unitate cu paturi sau îngrijiri la domiciliu. Acestea sunt aplicate în strânsă legătură cu fiecare specialitate medicală ce studiază bolile cronice incurabile de la faza incipientă a bolii și pot contribui la prelungirea vieții.*

În final, ne dorim ca acest centru să devină un etalon în oferirea serviciilor calitative în domeniul medicinei paliative în Republica Moldova, a declarat Andrei Bradu, șef de grup pentru elaborarea notei analitice a proiectului, dr. șt. med., asistent universitar la Catedra de urologie și nefrologie chirurgicală a Universității.

Interviul este accesibil pe pagina web a USMF „Nicolae Testemițanu”: <https://usmf.md/ro/noutati/crearea-centrului-universitar-de-ingrijiri-paliative-un-proiect-pentru-oameni>

Necesitatea creării Centrului de îngrijiri paliative a implicat o serie de acțiuni de informare prin desfășurarea unor webinare cu genericul „Îngrijiri paliative sustenabile și reziliente la nivel național”, desfășurate în perioada 4 - 14 aprilie 2022. În acest context, a fost aprobată Dispoziția MS nr. 278-d din 01.04.2022 cu privire la organizarea webinarilor și o serie de acte printre care: *Formular de înregistrare, Invitație de participare, Agenda evenimentelor, etc.* Inițiativa a fost susținută de către rectorul USMF „Nicolae Testemițanu”, profesorul Emil Ceban, care a menționat că aceste webinare vor contribui esențial la sporirea gradului de conștientizare și responsabilizare a tuturor actorilor din societate privind importanța și necesitatea imperativă a creării **Centrului Universitar de Îngrijiri Paliative**.

În cadrul sesiunilor au fost abordate subiectele:

- „Importanța și necesitatea îngrijirilor paliative”, ținut de *Mihai Țurcanu*, dr. în istorie, master în științe politice, expert advocacy, IDIS Viitorul;
- „Tipuri și modele de servicii în îngrijirea paliativă”, formator *Andrei Bradu*, dr. șt. med, asistent universitar, catedra de urologie și nefrologie medicală;
- „Consilierea bioetică și spiritual-morală în îngrijiri paliative”, formator *Ion Banari*, dr. în filosofie, lector universitar, Catedra de filosofie și bioetică;
- „Etica aplicată și drepturi fundamentale în asistența paliativă” și „Comunicarea cu pacienții aflați în paliatie și familiile acestora”, ținute de *Adriana Paladi*, dr. în filosofie., conf. univ., Școala de Management în Sănătate Publică;
- „Abordarea simptomelor și a suferinței fizice”, formator *Rodica Ignat*, asistent universitar, Catedra de medicină de familie;
- „Modele de îngrijiri paliative și standarde de calitate în paliatie”, formator *Andrei Bradu*;
- „Nutriția în oncologie și paliatie”, ținut de *Luminița Suveică*, dr. în biologie., conf. univ., Catedra de medicină de familie;
- „Îngrijiri paliative – o componentă a serviciilor de sănătate”, formator *Galina Buta*, dr. șt. med., conf. univ., Catedra de medicină de familie a USMF „Nicolae Testemițanu”.

Prezentările formatorilor pot fi accesate pe:

- ✓ <https://cuip1.wordpress.com/2022/04/07/prezentarile-formatorilor-din-cadrul-sesiunii-de-webinare-online/>

Sesiunea de webinar a constituit o platformă multisectorială de dialog, ce a permis identificarea unui șir de provocări pentru sectorul de îngrijiri paliative din Republica Moldova:

1. accesul limitat al pacienților la îngrijire terminală demnă de o ființă umană;
2. carențe în îngrijirea paliativă pediatrică;
3. abordarea slabă a conceptelor: profesionalism și interdisciplinaritate;
4. lacune și bariere în managementul durerii pacienților;
5. subfinanțarea sectorului, etc.

Webinarele au fost destinate studenților, medicilor-rezidenți, doctoranzilor, specialiștilor în domeniul medical, lucrătorilor din domeniul social, psihologilor, reprezentanților cultelor religioase, voluntarilor, pacienților și familiilor pacienților etc.

Șirul de webinar s-au încheiat prin elaborarea și promovarea unei **Rezoluții** cu specificarea tuturor problemelor identificate, ce a fost promovată și publicată pe platforma civic.md: https://civic.md/stiri/comunicate-de-presa/62179-rezolutia-sesiunii-de-webinare-online-in-domeniul-ingrijirilor-paliative.html?utm_source=dvr.it&utm_medium=facebook&fbclid=IwAR0XQ12eOjoe2QHTSTpnPwwmHLyQqfYhFthvwluNKnnCt-poGfA0t-aVPlc și pe rețelele de socializare. *Desfășurarea campaniei publice naționale* a continuat prin promovarea Petiției on-line privind importanța și necesitatea creării Centrului Universitar de Îngrijiri Paliative, pe rețelele de socializare, pagina web a USMF „Nicolae Testemițanu”, e-mail, etc. Au fost colectate 349 de semnături on-line și 68 de mesaje de susținere a Campaniei parvenite din partea cetățenilor Republicii Moldova (r. Glodeni, Rezina, Leova, Dondușeni, Briceni, Comrat, Florești, Bălți, etc.).

✓ <https://www.petitiononline.com/signatures/crearea-centrului-universitar-de-ingrijiri-paliativ/>

Grupul Facebook creat în cadrul proiectului este apreciat și urmărit de 345 de persoane:

- ✓ <https://www.facebook.com/groups/cuip1/members>

În scopul sporirii gradului de conștientizare și responsabilizare a actorilor din societate privind nevoile persoanelor suferinde de boli cronice progresive sau incurabile, echipa proiectului a realizat 111 postări digitale pe grupul Facebook care au inclus mesaje și videoclipuri de susținere a cauzei proiectului, precum și informații privind drepturile și problemele pacienților cu nevoi complexe de sănătate, dar și diverse forme de cancer, argumente pentru planificarea serviciilor de îngrijiri paliative, citate motivaționale, etc. Au fost realizate activități de informare în parteneriat cu voluntarii din cadrul A.O. PRINCIPII SĂNĂTOASE și ASRM, care au participat la promovarea sesiunii de webinar on-line cu genericul „Îngrijiri paliative sustenabile și reziliente la nivel național” pe canalele

propriu de comunicare (pagina web, rețele de socializare). Totodată, echipa A.O. PRINCIPII SĂNĂTOASE a participat la editarea a 2 materiale video pe canalul de Youtube:

- ✓ https://www.youtube.com/watch?v=a0B_MJ9l2zM&t=3s
- ✓ <https://www.youtube.com/watch?v=YRWBftsZAts>

Astfel, toate obiectivele propuse au fost realizate, cu excepția campaniei de colectare a fondurilor pentru dezvoltarea serviciilor paliative. Inițiativa a eșuat preponderent din cauza necorespunderii obiectivelor proiectului cu agenda de guvernare a mai mult actori implicați ca și factori de decizie în aspectele paliative. În acest context, echipa proiectului, cu suportul administrației USMF „Nicolae Testemițanu”, cu precădere rectoratul și Departamentul Didactic și Management Academic a decis, și ulterior a aprobat reformularea obiectivelor de derulare a proiectului. Demersul a fost înaintat către echipa SOROS Moldova.

B. Schimbări față de planul inițial

Evidențiați diferențele față de obiectivele, rezultatele și resursele prevăzute în Planul de acțiuni inițial. Indicați dacă rezultatele obținute sunt diferite față de cele așteptate inițial. Descrieți oportunitățile/dificultățile apărute pe parcursul implementării proiectului. Menționați schimbările legate de graficul tranșelor de raportare, eventuale modificări de buget.)

În luna Iunie 2022, a devenit clară imposibilitatea obținerii unui răspuns clar din partea autorităților cu referire la decizia de identificare a edificiului predestinat Centului Universitar de Îngrijiri Paliative. Administrația Universității și echipa de management a proiectului au efectuat numeroase tentative de lobby și advocacy către Ministerul Sănătății, Președinție, Primăria municipiului Chișinău, însă nu a dus la niciun rezultat constructiv și univoc în acest sens. Evenimentul a coincis și cu eliberarea din funcție a directoarei de proiect Olga Cernelev. Astfel, Evelina Gherghelegiu, șefa departamentului Relații Externe și Integritate Europeană a Universității, a devenit responsabilă de gestiunea și implementarea proiectului, a preluat și activitățile de continuare a proiectului. Propunerea/demersul Evelinei Gherghelegiu a prevăzut orientarea fondurilor neutilizate ale proiectului în vederea revizuirii, ajustării la zi și aprobării ulterioare a 3 protocoale naționale ce vizează serviciile paliative, cu precădere:

1. Escarele
2. Sistemul Digestiv
3. Sistemul Respirator

Suplimentar, s-a decis și elaborarea unui protocol clinic nou, interdisciplinar, ce vizează îngrijirile paliative în patologia neurologică, tulburări mintale și medicină internă. Din cauza unei cerințe sporite în cadrul comunității medicale de formări în îngrijiri paliative în rândul medicilor și personalului medical, s-a decis și dezvoltarea și implementarea ulterioară a unui curs de îngrijiri paliative de 1,5-2 luni, instituționalizat în cadrul programului Departamentului de Educație Medicală Continuă. Cursul a permis nu doar reorientarea profesională de nivel universitar a tuturor lucrătorilor medicali implicați în prestarea serviciilor paliative, dar și instituționalizarea unui instrument de asigurare continuă a standardelor de calitate a acestor servicii. Astfel, în acest scop a fost stabilit un plan nou de acțiuni în vederea revizuirii, ajustării la zi și aprobării ulterioare a protocoalelor naționale ce vizează serviciile paliative. Suplimentar, echipa de experți a elaborat și dezvoltat Programa de educație medicală continuă ce urmează a fi implementată în cadrul cursului „Medicina paliativă – specializare pentru competență în activitate”, cu o durată de două luni (12 ore/credite). Pentru recunoașterea internațională a studiilor/competențelor propuse, durata cursului (312 ore) a fost ajustată la recomandările Asociației Europene de Îngrijiri Paliative. Cursul permite reorientarea profesională de nivel universitar a medicilor de diferite specialități implicați în prestarea serviciilor paliative.

Elaborarea Programei de educație continuă „Medicina paliativă – specializare pentru competență în activitate” a fost asigurată de către grupul de experți:

- *Stela Adauji*, șef, Departamentul Educație Medicală Continuă, șef, Catedra de farmacie socială „Vasile Procopișin” dr. șt. farm., conferențiar universitar;
- *Andrei Bradu*, dr. șt. med., conferențiar universitar, Catedra de urologie și nefrologie chirurgicală, USMF „Nicolae Testemițanu”;
- *Virginia Șalaru*, dr. șt. med., conferențiar universitar, Catedra de medicină de familie, USMF „Nicolae Testemițanu”;
- *Galina Buta*, dr. șt. med., conferențiar universitar, Catedra de medicină de familie, USMF „Nicolae Testemițanu”;
- *Rodica Ignat*, asistent universitar, Catedra de medicină de familie, USMF „Nicolae Testemițanu”.

Asigurarea aprobării la prima etapă a Programei de educație continuă „Medicina paliativă – specializare pentru competență în activitate” a fost realizată de către profesorul Ghenadie Curocichin, dr. hab. șt. med., șef, Catedra de medicină de familie, USMF „Nicolae Testemițanu” (extras din PV nr. 6 din 21.12.2022). Suplimentar la aceasta, programa de educație medicală continuă a cursului „Medicina paliativă – specializare pentru competență în activitate” a fost validată și aprobată de către:

1. Comisia științifico-metodică de profil – Medicină Internă a USMF „Nicolae Testemițanu”;
2. Consiliul de management al calității al USMF „Nicolae Testemițanu”;
3. Rectorul USMF „Nicolae Testemițanu”;
4. Ministerul Sănătății al Republicii Moldova.

Coordonarea elaborării, validării și aprobării ulterioare la următoarele etape a Programei de educație medicală continuă „Medicina paliativă - specializare pentru competență în activitate paliativă” a fost realizată de către *Stela Adauji*, șef, Departamentul Educație Medicală Continuă, dr. șt. farm., conferențiar universitar.

Un pas important a fost identificarea echipe de experți în domeniu, care a revizuit și actualizat trei Protocoale clinice naționale:

- Îngrijiri paliative în escare;
- Managementul semnelor și simptomelor gastrointestinale în ÎP;
- Îngrijiri paliative în dispnee, stare terminală.

Revizuirea și actualizarea a 3 protocoale clinice [*Îngrijiri paliative în escare(1); Managementul semnelor și simptomelor gastrointestinale în ÎP (2); Îngrijiri paliative în dispnee, stare terminală (3)*] a fost asigurată de următorii experți contractați:

- *Andrei Bradu*, dr. șt. med., conferențiar universitar, catedra de urologie și nefrologie chirurgicală, USMF „Nicolae Testemițanu”;
- *Galina Buta*, dr. șt. med., conferențiar universitar, catedra de medicina de familie, USMF „Nicolae Testemițanu”;
- *Virginia Șalaru*, dr. șt. med., conferențiar universitar, catedra de medicina de familie, USMF „Nicolae Testemițanu”;
- *Rodica Ignat*, asistent universitar, Catedra de medicina de familie, USMF „Nicolae Testemițanu”.
- *Vadim Pogonet*, președintele comisiei de specialitate „Paliative” a MSRM, asistent universitar, catedra de anesteziologie și reanimatologie nr. 1 „Valeriu Ghereg”, USMF „Nicolae Testemițanu”, medic IMSP Institutul Oncologic.

În **revizuirea și actualizarea** protocoalelor clinice pe ÎP a participat *Natalia Carafizi*, Fundația Hospice Angelus Moldova. Aprobarea la prima etapă a 3 protocoale clinice a fost asigurată de către *Ghenadie Curocichin*, șef al Catedrei de medicină de familie, dr. hab. șt. med., prof. univ. Toate 3 protocoale clinice au fost examinate, discutate și aprobate în cadrul ședinței catedrei (extras din PV nr. 6 din 21.12.2022).

Validarea tehnică a 3 protocoale clinice pe ÎP a fost asigurată de către *Stela Adauji*, șef, Departamentul Educație Medicală Continuă, șefa Catedrei de farmacie socială „Vasile Procopișin” dr. șt. farm., conferențiar universitar.

Avizarea a 3 protocoale clinice pe ÎP a fost asigurată de *Angela Anisei*, șef, direcția Managementul Calității serviciilor de sănătate, secretar al Consiliului de Experți al Ministerului Sănătății.

Deoarece cooperarea interdisciplinară cu partenerii reprezintă un factor important în organizarea și desfășurarea proiectului, au fost organizate mai multe ședințe comune de follow-up pe marginea acțiunilor preconizate și realizate. Toate trei protocoale clinice au fost examinate, discutate și aprobate în cadrul ședinței comisiei consultativ-metodice de profil Medicină internă, cu avizul ulterior al Consiliului de Experți al Ministerului Sănătății Republicii Moldova. Echipa de experți s-a implicat la fiecare etapă de avizare.

Suplimentar, s-a identificat echipa de experți care au dezvoltat și elaborat *de novo* un protocol clinic interdisciplinar, ce vizează îngrijirile paliative în patologia neurologică, tulburările mintale și medicina internă. Protocolul a fost elaborat, dezvoltat, ajustat la toate recomandările experților de profil și prezentat la toate etapele de aprobare a acestuia de următorii experți naționali:

- *Mihail Gavriluc*, dr. hab. șt. med., profesor universitar, șef, Catedra de neurologie nr. 1, USMF „Nicolae Testemițanu”.
- *Oxana Grosu*, conferențiar universitar, Institutul de Neurologie și Neurochirurgie „Diomid Gherman”;
- *Jana Chihai*, dr. hab. șt. med., conferențiar universitar, șefa Catedrei de sănătate mintală, psihologie medicală și psihoterapie, USMF „Nicolae Testemițanu”;
- *Evelina Gherghelegiu*, asistent universitar, Catedra de neurologie nr. 1, USMF „Nicolae Testemițanu”.

Volumul extins de muncă asupra protocolului, a aspectelor interdisciplinare abordate în acest protocol, suplimentar, în procesul de dezvoltare a unui protocol clinic interdisciplinar a fost cooptați experții:

1. *Elena Manole*, dr. șt. med.; conf. univ., Catedra de neurologie nr. 1 - competențe certificate în neuropaliative;
2. *Andrei Eșanu*, dr. șt. med.; conf. univ., Catedra de sănătate mintală, psihologie medicală și psihoterapie;
3. *Andrei Bradu*, dr. șt. med., conferențiar universitar, Catedra de urologie și nefrologie chirurgicală;
4. *Stela Adauji*, șef, Departamentul Educație Medicală Continuă, șefa Catedrei de farmacie socială „Vasile Procopișin” dr. șt. farm., conferențiar universitar;

Validarea și aprobarea protocolului „ÎP pentru boli și simptome neurologice și mintale” a fost asigurată decătore profesorul Gavriluc Mihail.

Protocolul a fost discutat și aprobat la mai multe nivele interdisciplinare precum:

- Catedra de medicină de familie (extras din PV nr. 10 din 11.04.2023);
- Comisia științifico-metodică de profil Medicină internă (extras din PV nr. 4 din 26.06.2023);
- Catedra de sănătate mintală, psihologie medicală și psihoterapie (extras din PV nr. 17 din 24.03.2023);
- Comisia științifico-metodică de profil Sănătate mintală și psihologie (extras din PV nr. 2 din 03.05.2023);
- Catedra de neurologie nr. 1 (extras din PV nr. 13 din 11.04.2023).

Referințele la proiectul de PCN „Îngrijiri paliative pentru pacienții cu simptome neurologice și tulburări de sănătate mintală” înaintate de către profesorul Minodora Mazur, dr. hab. șt. med.; conferențiarul Ion Coșciug dr. șt. med.; Marina Sangheli, dr.șt.med.; conf. univ.

Etapela au fost inițial decise de Ministerul Sănătății ca fiind suficiente pentru procesul integral de validare a acestui protocol. Astfel, protocolul a fost depus spre avizare către Consiliul de Experti al Ministerului Sănătății, fiind asigurată de Angela Anisei, șef direcție Managementul Calității Serviciilor de Sănătate, secretar al Consiliului, care în ședința din 29 Iunie 2023, a aprobat condiționat acest protocol cu recomandarea de validare suplimentară a acestuia și de către Comisia științifico-metodică de profil Neuroștiințe. Dosarul necesar cu toate avizele și aprobările existente a fost înaintat secretarului acestei comisii, dr. șt. med.; conferențiar universitar Eremei Zota, cu acordul prealabil al președintelui comisiei, academician Stanislav Groppa, la data de 06 Iulie 2023. Recenziile relevante și actele de validare a tuturor protoacoalelor sus menționate cu validarea acestora în toate instanțele menționate au fost expediate pe parcursul raportărilor narative din cadrul proiectului.

Asistarea echipei în realizarea activităților și a directorului de proiect în sarcinile administrative ale proiectului; organizarea logistică a webinarilor, elaborarea postărilor pe facebook, publicarea evenimentelor pe pagina web a proiectului, colectarea și păstrarea datelor, informației legate de proiect pentru documentare, clarificare, informare și raportare; elaborarea, redactarea și expedierea scrisorilor, mesajelor către parteneri, instituții, a fost asigurată de către asistentul de proiect Lilia Tricolici, inspector Departamentul Relații Externe și Integrare Europeană. Activitatea și raportarea financiară a proiectului au fost realizate de contabilul Universității și managerul financiar al proiectului, Oxana Opalcu. Sustenabilitatea, organizarea, diseminarea și buna desfășurare a proiectului a fost asigurată de către Evelina Gherghelegiu, șef departament, Departamentul Relații Internaționale și Integrare Europeană, USMF „Nicolae Testemițanu”, directoare de proiect.

C. Rezultate obținute

Descrieți detaliat și exact rezultatele cantitative și calitative: indicatori de performanță, efecte sociale etc. Indicați sursele de verificare a informației prezentate.

#	Rezultatul obținut (conform rapoartelor narative)	Sursa de verificare
1.	Nota Analitică	https://usmf.md/sites/default/files/inline-files/Nota%20analitică-.pdf
2.	Comunicate și postări publicate în mass-media	<ol style="list-style-type: none"> https://usmf.md/ro/noutati/usmf-nicolae-testemitanu-intentioneaza-sa-creeze-un-centru-universitar-de-ingrijiri https://usmf.md/ro/noutati/necesitatea-crearii-centrului-universitar-de-ingrijiri-paliative https://www.facebook.com/groups/cuip1 https://usmf.md/ro/evenimente/concurs-pentru-identificarea-logo-ului-centrului-universitar-de-ingrijiri-paliative https://usmf.md/ro/noutati/fost-desemnat-castigatorul-concursului-logo-pentru-centrul-universitar-de-ingrijiri https://usmf.md/ro/noutati/crearea-centrului-universitar-de-ingrijiri-paliative-un-proiect-pentru-oameni https://usmf.md/ro/noutati/premiera-competitie-caritabila-de-fotbal https://usmf.md/ro/noutati/premiera-competitie-caritabila-de-fotbal?fbclid=IwAR2SQJ3TZeeTVcf5tB9q_YPS-WSEYOoY_1TNdG7bhhI9C-J7dCYq851AS3Y https://usmf.md/ro/evenimente/ingrijiri-paliative-sustenabile-si-reziliente-la-nivel-national https://civic.md/stiri/comunicate-de-presa/62179-rezolucia-sesiunii-de-webinare-online-in-domeniul-ingrijirilor-paliative.html?utm_source=dlvr.it&utm_medium=facebook&fbclid=IwAR0XQI2eOjoe2QHTSTpnPwwmHLyQqfYhFthvwluNKnnCt-poGfA0t-aVPlc
3.	Certificate de participare la sesiunea de webinar online	https://cuip1.wordpress.com/2022/04/18/certificate-de-participare-la-sesiunea-de-webinare-online/?fbclid=IwAR2zK2NmnsOWe6Tpi-NYN4VZgvRofSom9WFqSUXycgrIY5HrHfZ7GES9aOg
4.	Petiția on-line de creare a Centrului Universitar de îngrijiri paliative	https://www.petitiononline.com/crearea-centrului-universitar-de-ingrijiri-paliativ?fbclid=IwAR3G7WLoTMqD5-xH7ON1KhhV26y_xHV5BwA1zJ2dzoez_csryYTPG7ftKM
5.	Documente privind organizarea și desfășurarea	
6.	2 spoturi youtube	1. https://www.youtube.com/watch?v=a0B_MJ9I2zM&t=3s

		2. https://www.youtube.com/watch?v=YRWBftsZAts
7.	3 PN paliatie (digestiv, escare, respirator)	Anexa rapoarte
8.	1 Programa de educație continuă în medicină „Medicina paliativă - specializare pentru competență în activitate”.	Anexa rapoarte
9.	PCN „Îngrijiri paliative pentru pacienții cu simptome neurologice și tulburări de sănătate mintală”.	Anexa rapoarte

D. Impactul

Descrieți impactul pe care l-a avut proiectul dumneavoastră. Aduceți exemple. Ce s-a schimbat în urma realizării proiectului? Descrieți impactul activității asupra grupului-țintă, beneficiarilor direcți/indirecți. Explicați dacă și cum proiectul a contribuit la dezvoltarea unei societăți deschise.

Proiectul "Îngrijiri paliative sustenabile și reziliente la nivel național" a avut un impact semnificativ în domeniul îngrijirilor paliative din Republica Moldova, prin implementarea mai multor inițiative concrete:

- elaborarea notei analitice
- organizarea webinarilor informative
- inițierea unei petiții on-line
- promovarea proiectului pe rețelele de socializare
- elaborarea protocoalelor naționale, etc.

Toate acțiunile enumerate mai sus au reușit să atragă atenția publicului și să informeze un număr mare de populație interesată de îngrijirile paliative.

Una dintre schimbările concrete aduse de proiect este revizuirea a trei protocoale naționale de paliatie pentru controlul escarelor, patologia respiratorie și patologia digestivă. Aceasta a contribuit enorm la îmbunătățirea standardelor și practicilor în îngrijirile paliative în aceste domenii și la asigurarea unui tratament adecvat și consistent pentru pacienții cu nevoi specifice.

De asemenea, a fost elaborat de la zero un protocol național pentru îngrijirea pacienților cu maladii neurologice și tulburări mintale. Aceasta reprezintă o realizare semnificativă, interdisciplinară, deoarece acești pacienți prezintă nevoi complexe și specifice, care trebuie abordate în mod adecvat.

Impactul activității asupra grupului țintă, adică beneficiarii direcți ai proiectului, a fost considerabil. Pacienții care necesită îngrijiri paliative și familiile lor au beneficiat de protocoale actualizate și de tratament corespunzător, asigurându-li-se o îngrijire mai bună și mai personalizată. Implementarea protocoalelor va avea, indiscutabil, un impact pozitiv asupra calității vieții acestor pacienți, contribuind astfel la reducerea suferinței lor.

Beneficiarii indirecți ai proiectului, precum personalul medical și comunitatea în ansamblu, au avut, de asemenea, parte de beneficii semnificative. Personalul medical implicat în îngrijirile paliative a avut acces la informații actualizate și la protocoalele revizuite, ceea ce le-a permis să ofere o îngrijire mai eficientă și de calitate. Comunitatea a fost sensibilizată cu privire la importanța îngrijirilor paliative și la drepturile pacienților, contribuind la dezvoltarea unei societăți deschise și informare în acest domeniu.

Astfel, proiectul "Îngrijiri paliative sustenabile și reziliente la nivel național" a adus schimbări concrete în domeniul îngrijirilor paliative prin revizuirea protocoalelor și elaborarea de noi ghiduri. Impactul asupra grupului țintă a fost vizibil prin îmbunătățirea accesului la tratament și îngrijiri de calitate pentru pacienții cu nevoi specifice, iar beneficiarii indirecți au fost informați și sensibilizați cu privire la importanța îngrijirilor paliative. Astfel, proiectul a contribuit la dezvoltarea unei societăți deschise și informate în privința acestui domeniu atât de sensibil.

E. Evaluarea proiectului

Descrieți modul în care a fost făcută evaluarea proiectului și a rezultatelor obținute.

G. Cooperarea cu partenerii

Descrieți participarea organizațiilor partenere, inclusiv a fondurilor primite din alte surse. Indicați procentul de finanțare pe care l-ați primit, din bugetul total al proiectului, din partea altor finanțatori.

1. Asociația Studenților și Rezidenților în Medicină,
2. A.O. Principii sănătoase
3. Idis Viitorul

4. Institutul de Neurologie și Neurochirurgie (INN) Diomid Gherman

H. Bugetul vs. Cheltuielile proiectului

Care este procentul de valorificare a bugetului grantului? Dacă se aplică: Ce sume au rămas necheltuite și care urmează a fi returnate Fundației.

Asigurarea continuității proiectului este esențială pentru a maximiza impactul și rezultatele obținute după finalizarea finanțării. Există mai multe oportunități și strategii pe care le-am adoptat pentru a asigura continuitatea proiectului după încheierea finanțării:

1. Colaborarea cu organizații similare sau parteneri: au fost identificate și stabilite parteneriate cu organizații similare cu interese comune (Angelus MOLDOVA) experții cărora au fost implicați la toate etapele de revizuire/dezvoltare/aprobare a protocoalelor. S-a împărtășit experiența și expertiza tuturor experților implicați pentru a menține proiectul activ. Acest lucru a implicat colaborarea cu experți din domenii relevante gen Medicina de familie și Internă, Psihiatrie, Psihologie și Sănătate Mintală, Nursing, Mass-media, Ministerul Sanatatii, Primărie, etc.;
2. Implicarea comunității și a beneficiarilor direcți în procesul de planificare și implementare a proiectului. Acest lucru a încurajat angajamentul și susținerea lor pe termen lung, creând o bază de susținători fideli și stakeholderi interesați.
3. Prin cursul creat a devenit posibilă dezvoltarea capacităților și sustenabilitatea instituțională. Investirea în dezvoltarea capacităților USMF și a echipei de proiect a devenit crucială pentru asigurarea continuității. Acest lucru a inclus formarea personalului, dezvoltarea expertizei tehnice, consolidarea capacităților de monitorizare și evaluare, precum și dezvoltarea unui plan strategic pe termen lung de dezvoltare a rezultatelor înregistrate a proiectului.
4. Valorificarea rezultatelor și impactului proiectului: documentarea și comunicarea rezultatelor și impactului, obținute în cadrul proiectului au ajutat la atragerea de susținere continuă a paliatului de către rectorat și factorii de decizie din mediul academic. Rapoartele de progres, studiile de caz, prezentările sau materialele vizuale pot fi folosite pentru a demonstra beneficiile și importanța proiectului și pentru a atrage atenția donatorilor sau altor stakeholderi interesați.
5. Integrarea în politici și planuri de dezvoltare: obiectivele și rezultatele proiectului sunt aliniate cu politicile și planurile de dezvoltare existente la nivel USMF pe următorii 7 ani (Planul Instituțional de Dezvoltare Strategică 2021-2030). Acest lucru oferă oportunități de integrare a rezultatelor proiectului într-un cadru mai larg de dezvoltare durabilă a USMF.

I. Durabilitatea proiectului

Descrieți care sunt oportunitățile pentru asigurarea continuității proiectului. Indicați care este strategia de continuare a intervenției în acest domeniu după finalizarea finanțării.

Oportunitățile pentru asigurarea continuității proiectului sunt următoarele:

1. Dezvoltarea de Protocoale și ghiduri clinice: Proiectul a dezvoltat și implementat cu succes mai multe protocoale legate de îngrijirile paliative, abordând diferite aspecte medicale. Aceste protocoale pot continua să servească drept resurse valoroase și ghiduri pentru profesioniștii din domeniul îngrijirilor paliative din Moldova.
2. Educație Medicală: Proiectul a inițiat un curs specializat în îngrijire paliativă pentru profesioniștii din domeniul sănătății, care poate fi instituționalizat în cadrul Departamentului de Educație Medicală Continuă. Acest curs nu numai că ajută la dezvoltarea profesională, ci și asigură îmbunătățirea continuă a calității serviciilor de îngrijire paliativă, fiind continuu disponibil în cadrul programului de educație medicală continuă a USMF.
3. Advocacy și Conștientizare: Proiectul a depus eforturi pentru a crește gradul de conștientizare despre îngrijirile paliative atât în rândul populației generale, cât și în rândul autorităților naționale. Această advocacy poate continua pentru a obține mai mult sprijin și resurse pentru serviciile de îngrijire paliativă din Moldova.
4. Colaborare Interdisciplinară: Proiectul a implicat experți din diferite domenii medicale în dezvoltarea protocoalelor și a cursurilor. Se planifică valorificarea consortiumului interdisciplinar și pentru alte inițiative bazate pe abordarea holistică a îngrijirilor paliative.
5. Parteneriate Externe: Colaborările cu organizații externe, cum ar fi Hospice Angelus Moldova, au fost valoroase. Aceste parteneriate pot fi menținute și extinse pentru a obține resurse și expertiză suplimentară.

Pentru a asigura continuitatea proiectului, este esențial să se obțină finanțare și sprijin din surse variate, inclusiv agenții guvernamentale, organizații internaționale și fundații filantropice. În plus, colaborarea în curs cu universitățile medicale, instituțiile de sănătate și asociațiile profesionale va fi crucială pentru menținerea și extinderea impactului proiectului. Echipa proiectului ar trebui, de asemenea, să continue să monitorizeze și să evalueze eficacitatea

inițiativelor lor, efectuând ajustări pe măsură ce este necesar pentru a obține succesul pe termen lung în îmbunătățirea îngrijirilor paliative în Moldova.

J. Lecții învățate

Care sunt principalele lecții învățate din implementarea activității? Cum folosiți și împărtășiți lecțiile deprinse din această activitate, atât pe plan intern cât și extern?

Implementarea proiectului "Îngrijiri paliative reziliente și sustenabile la nivel național" poate oferi mai multe lecții valoroase. Iată câteva dintre principalele lecții învățate din această activitate:

1. Importanța implicării părților interesate: o lecție importantă este că implicarea părților interesate este crucială pentru succesul și sustenabilitatea activității. Implicarea pacienților și a familiilor lor, organizațiilor non-guvernamentale, furnizorilor de servicii medicale, autorităților guvernamentale și altor stakeholderi relevanți contribuie la elaborarea unor politici și strategii mai eficiente adaptate la nevoile reale ale societății.
2. Construirea capacităților și formarea profesională: implementarea proiectului a evidențiat importanța construirii capacităților și formării profesionale în domeniul îngrijirilor paliative. Dezvoltarea competențelor personalului medical și nonmedical, inclusiv a medicilor, asistentelor, psihologilor și asistenților sociali, este esențială pentru a oferi servicii de calitate și îngrijiri adecvate pentru pacienți și familiile acestora.
3. Necesitatea integrării îngrijirilor paliative în sistemele de sănătate: o altă lecție importantă este că îngrijirile paliative ar trebui să fie integrate în sistemele de sănătate la nivel național. Aceasta include asigurarea accesului echitabil la servicii de îngrijiri paliative în toate regiunile țării, dezvoltarea unor politici și protocoale specifice și integrarea îngrijirilor paliative în programele de formare medicală și continuă.
4. Abordarea multidisciplinară și holistică: implementarea proiectului a subliniat importanța unei abordări multidisciplinare și holistice în furnizarea de îngrijiri paliative. Colaborarea între diferite profesii și specializări, precum și includerea abordărilor psihosociale, spirituale și de sprijin pentru pacienți și familiile acestora, au fost esențiale pentru asigurarea unei îngrijiri cuprinzătoare și de calitate.
5. Comunicarea și conștientizarea publicului: o lecție cheie esențială este comunicarea cu pacienții și conștientizarea publicului privind necesitatea oferirii serviciilor paliative calitative, pentru a contracara stigmatizarea și pentru a promova o mai bună înțelegere în relația pacient-lucrător medical-familie-societate. Educația comunității și creșterea gradului de conștientizare a publicului cu privire la drepturile pacienților și la importanța unei îngrijiri de calitate în etapele finale ale vieții pot contribui la crearea unui mediu favorabil dezvoltării și implementării politicii în domeniul îngrijirilor paliative.

K. Cunoștințe dobândite

Cum proiectul implementat a răspuns la întrebările de învățare legate de teoria schimbării prin prisma constatărilor rezultate din activitățile proiectului vs. planurile/modurile abordate la inițierea proiectului. Descrieți produsul/ele de cunoștințe ce au rezultat din proiect.

Proiectul implementat a reușit să răspundă în mod eficient la provocările și schimbările care au apărut pe parcursul implementării sale, aducând îmbunătățiri semnificative la nivelul planurilor și modurilor de abordare inițiale. Aici sunt produsele de cunoștințe și acțiunile cheie care au rezultat din proiect:

1. Reorientarea fondurilor neutilizate: Având în vedere imposibilitatea de a identifica un edificiu pentru Centrul Universitar de Îngrijiri Paliative, echipa de management a proiectului a decis să reorienteze fondurile neutilizate. Acest lucru a implicat revizuirea și ajustarea planurilor pentru a se potrivi noilor obiective.
2. Dezvoltarea protocoalelor clinice: Echipa a decis să aloce fondurile neutilizate pentru revizuirea și aprobarea a trei protocoale clinice naționale privind îngrijirile paliative în domeniile escarelor, sistemului digestiv și sistemului respirator. Aceste protocoale au devenit produse de cunoștințe valoroase, îmbunătățind standardele de îngrijire în domeniul îngrijirilor paliative.
3. Elaborarea unui protocol clinic interdisciplinar nou: O altă acțiune importantă a proiectului a fost dezvoltarea de la zero a unui protocol clinic interdisciplinar care se concentrează pe îngrijirile paliative în patologia neurologică, tulburările mintale și medicina internă. Acest protocol clinic nou reprezintă o contribuție semnificativă la îngrijirea pacienților cu astfel de afecțiuni și a adus o abordare interdisciplinară în domeniul îngrijirilor paliative.
4. Curs de îngrijiri paliative: Din cauza cererii crescute pentru formare în îngrijiri paliative, proiectul a dezvoltat și implementat un curs de îngrijiri paliative cu o durată de 1,5-2 luni. Acest curs a permis lucrătorilor medicali să obțină competențe solide în îngrijirile paliative și să contribuie la îmbunătățirea calității serviciilor medicale.
5. Validarea și aprobarea produselor de cunoaștere: Toate produsele de cunoaștere, inclusiv protocoalele clinice și cursul de îngrijiri paliative, au trecut prin procese riguroase de validare și aprobare din partea unor experți medicali și autorități relevante, asigurând astfel calitatea și relevanța lor.

În ansamblu, proiectul a reușit să se adapteze la schimbările din cursul implementării și să producă produse de cunoștințe valoroase care au îmbunătățit semnificativ calitatea îngrijirilor paliative în Republica Moldova. De asemenea, acest proiect a oferit o abordare flexibilă și interdisciplinară în gestionarea și dezvoltarea serviciilor de îngrijiri paliative, contribuind la îmbunătățirea practicii medicale în această domeniu important.

L. Replicarea rezultatelor proiectului

Descrieți (dacă este cazul) cum planificați să replicați rezultatele proiectului și ce îmbunătățiri credeți că organizația dvs. poate aplica pentru a adăuga valoare rezultatelor urmare a implementării proiectului.

Planul de replicare și îmbunătățiri pentru proiectul dvs. este bine structurat și se concentrează pe dezvoltarea și îmbunătățirea serviciilor paliative în Republica Moldova. Iată cum intenționați să replicați rezultatele proiectului și să adăugați valoare acestora:

1. Elaborarea și Aprobarea Protocoalelor Naționale: a fost identificată nevoia de a revizui, ajusta și aproba protocoale naționale pentru îngrijirile paliative în diferite domenii, cum ar fi escarele, sistemul digestiv și sistemul respirator. Aceasta va ajuta la standardizarea și îmbunătățirea calității îngrijirilor paliative.
2. Elaborarea unui Protocol Clinic Interdisciplinar: dezvoltarea unui nou protocol clinic interdisciplinar pentru îngrijirile paliative în patologia neurologică, tulburările mintale și medicina internă este o mișcare semnificativă. Aceasta poate acoperi nevoi medicale specifice și îmbunătăți serviciile pentru pacienții cu astfel de afecțiuni.
3. Cursuri de Îngrijiri Paliative pentru Profesioniști: dezvoltarea și implementarea unui curs de îngrijiri paliative de 1,5-2 luni reprezintă o inițiativă importantă. Acest curs nu numai că poate ajuta la pregătirea adecvată a personalului medical, ci și la menținerea standardelor de calitate în îngrijirile paliative.
4. Recunoașterea Internațională: Ajustarea duratei cursului în conformitate cu recomandările Asociației Europene de Îngrijiri Paliative poate contribui la recunoașterea internațională a calificărilor obținute prin cursul dezvoltat. Acest lucru poate atrage profesioniști din afara Republicii Moldova și spori prestigiul programului
5. Coordonare și Aprobare: Implicarea unor experți în elaborarea, validarea și aprobarea programelor și protocoalelor clinice asigură calitatea acestora și acceptarea lor în comunitatea medicală.
6. Cooperare Interdisciplinară și Avizare: Implicarea partenerilor și organizarea ședințelor comune de follow-up pentru a discuta și aviza progresul proiectului este esențială pentru asigurarea unui impact semnificativ.

Prin implementarea acestor strategii și menținerea angajamentului, USMF „Nicolae Testemițanu” continua să aducă îmbunătățiri semnificative în domeniul îngrijirilor paliative din Republica Moldova și să contribuie la îmbunătățirea calității vieții pacienților care au nevoie de astfel de servicii.

III. Confirmare privind utilizarea grantului (bifați opțiunile de mai jos)

Prin prezenta confirm următoarele	Da	Nu
Resursele acordate de Fundație în baza grantului au fost unica sursă de finanțare pentru proiectul implementat de beneficiarul de grant	☒	☐
<i>În cazul în care proiectul a fost cofinanțat, se va explica modul de distribuire a cheltuielilor proiectului.</i>		
Resursele acordate de Fundație în baza grantului au fost utilizate pentru alte scopuri decât cele prevăzute inițial în contractul de grant	☐	☒
Activitățile desfășurate în cadrul proiectului au fost incluse în rapoartele prezentate altor donatori sau/și în rapoartele referitoare la alte proiecte	☐	☒
Cheltuielile proiectului au fost prezentate spre achitare altor donatori sau/și altor proiecte	☐	☒

Directorul/directoarea de proiect

Evelina Gherghegiu șef DREIE

(se va indica prenume/nume, se va aplica semnătura)

Directorul/directoarea organizației

Emil CEBAN, rector USMF

(se va indica prenume/nume, se va aplica semnătura)

(amprenta ștampilei organizației)

Notă: prin aplicarea semnăturii și ștampilei, beneficiarul de grant certifică că informația prezentată mai sus este verifică și corectă.